

Dobna regresija i plantarni odziv

Priredio: D. Kotlar

Objavljeno: 18.01.2012.

Dobna regresija u promijenjenom stanju svijesti postignutom hipnotičkom indukcijom predmet je istraživanja i znanstvene kritike. U nastavku je prikazano kako se jedan uobičajeni neurološki test može iskoristiti za utvrđivanje stanja osobe koja je vraćena dobnom regresijom u dojenačku dob (ispod pet mjeseci).

Uvod

Dobna regresija (engl. *Age regression*) je pojava koja se može dogoditi svjesno ili nesvjesno. Nesvjesno, tj. bez znanja da joj se to dogodilo, osoba može "odklizati" u određenim, često emotivno nabijenim situacijama za koje nije emotivno zrela, pa je njena reakcija često djetinjasta, nedorasla situaciji i stvarnoj starosnoj dobi. Takvo ponašanje posljedica je toga što je dio (pod-identitet) osobe koje je djetinjast preuzeo kontrolu i reagirao na situaciju. Razloga za ovakvu promjenu kontrole može biti više, ali u ovom slučaju je razlog pomak svijesti koji je **pobuđen** situacijom u kojoj se osoba našla.

Ovakvi pomaci i reakcije iz takve svijesti nisu razvojno korisni, ali jesu obrambeno jer je pojavljivanje dječje/djetinjaste svijesti dio obrambenog mehanizma za preživljavanje napadnutog ega. Prisutna osoba ili osobe uglavnom ne znaju ili ne mogu iskoristi takvo stanje kako bi eventualno pomogle osobi u razumijevanju takve reakcije. Tada primjedbe poput "Ne budi djetinjast/a" prije imaju suprotni učinak i gotovo da služe kao daljnji poticaj za nastavak djetinjastog ponašanja. Za takve primjedbe teško bi se moglo reći da imaju terapijski (iscjeljujući) karakter, što je možda i za očekivati jer sama osoba i nije tako reagirala želeći svjesno suštinsku promjenu, već nesvjesno braneći "poznati teritorij" u želji da svijet bude/ostane onakav kakvog ga ona želi (grubo ignoriranje uloga i potreba drugih osoba nije joj od primarnog značaja).

Osim ovakve nesvjesne dobne regresije želio bih reći i nešto o onoj svjesnoj, kada se osoba u okvirima nekog psihoterapijskog postupka vraća u raniju dob. Ovdje je situacija puno bolja jer osoba radi s psihoterapeutom koji vodi regresiju kako bi pomogao u osvješćivanju određenih traumatskih ili emotivno nabijenih događaja, a što bi trebalo omogućiti pojavu novog razumijevanja i drugačijeg ponašanja u sličnim situacijama u budućnosti.

Iscjeljujući učinak mogao bi se znatno poboljšati kada bi se osoba tragom simptoma dobnom regresijom uspjela što više približiti situaciji koja je izvorno izazvala traumu (tzv. početnom aktivacijskom događaju ili engl. *Initial Sensitizing Event*). Ovo približavanje može se odvijati u više koraka i osvješćivanje svake situacije može imati određeni terapijski učinak. Ako se dobnom regresijom osvijestilo više situacija, za njih bi se moglo reći da imaju neki zajednički "motiv" koji se provlači kroz takva iskustva.

Sada dolazimo do "problematičnog" dijela – pitanja koliko rano bi se osoba u nekom te-

rapeutskom postupku mogla vratiti? Odgovor na ovo pitanje zavisiće o svjetonazoru i saznanjima onoga koga se pita, ali za ortodoksnog "znanstveno podržanog" terapeuta to ne bi smjelo biti ranije od dobi prije nego li je došlo do potpunog formiranja misaonog "aparata", mozga, u kojem su, kako se smatra, pohranjena sva naša sjećanja bez obzira jesu li traumatična ili ne. Prihvatljiva granica tako može biti, ovisno o psihološkom pravcu, od nekoliko godina pa čak unazad do vremena dok je beba još u majčinoj utrobi. Prema dosada pronađenom mogao bih reći da je za većinu psihoterapeuta dob ispod otprilike četiri godine puko fantaziranje. Što tek pomisliti o regresiji pri kojoj se osobi pojavljuju sjećanja na vremenska **razdoblja prije rođenja**, sjećanja na potpuno drugu osobu, koja je živjela na drugoj lokaciji, u drugim uvjetima, često čak i suprotnog spola? Takva sjećanja na neke druge egzistencije mogu se pobuditi u dovoljno "dubokom" promijenjenom stanju svijesti, za što se često koriste različite nehipnotičke ili hipnotičke pobude.

Znanstvena kritika dobne regresije

Znanstvena kritika koja se bavi hipnotičkim pobudama promijenjenog stanja svijesti bavi se i dobnom regresijom, obzirom da su takve pobude često najizravniji i predvidljiv način za dovođenje osobe u raniju dob (engl. *Hypnotic age regression*). Ukratko, takva istraživanja su uključivala dovođenje u stanje koje se popularno naziva "pod hipnozom".

Zapazio sam da se u takvim istraživanjima ne pojavljuje jedan detalj, a to je nedostatak podataka o stanju u kojem su se ispitanici nalazili. Ovim pitanje, koje smatram vrlo važnim, ne pojavljuje se u kritičkim osvrtima znanstvene zajednice. Nameće se pitanje zašto, obzirom da je promijenjeno stanje svijesti nedovoljno istraženo područje. Govoreći o istraživanju psihe i njene dinamike, stječe se dojam da se isto želi svesti na analitičko seciranje nervnog sustava, što nije dostatno – kao što ne može biti ni npr. iskopavanje sjekikom softvera u računalu, koji danas često više niti nije na samom računalu nego negdje u *izmaglici* interneta.

Uz pretpostavku poznavanja temeljnih stvari vezene za pobude promijenjenog stanja svijesti biti će jasno da je ovo stanje isključivo subjektivno, što se možda najbolje može vidjeti primjerice kada terapeut radi s istom osobom u više navrata. Postignuta promjena svijesti biti će svaki puta različita bez obzira na vještinu terapeuta i na korištenje uvijek iste metode pobude. Ovo ne bi trebalo čuditi obzirom da je stvar osobe i njezinog trenutnog psihološkog stanja kako će odgovoriti na instrukcije o pomicanju pažnje i opuštanju.

Iako je stupanj promjene stanja svijesti vrlo subjektivna kategorija te nema svoje mjerne jedinice, kao što se npr. temperatura mjeri stupnjevima Celzija, ipak postoje određene manifestacije različitih stanja od kojih su neka više ili manje prikladna i za učinkovitu dobnu regresiju, tj. postoji određena skala stanja koja bi mogla odgovarati temperaturnoj – od recimo "br-rrr, zima" preko "lijepo, ugodno" do "gorim!"

Znakovito je da opisa postignutog stanja nema niti u znanstvenim istraživanjima hipno-

tičke dobne regresije niti se time bavila kritika istih, kao da se podrazumijevaju samo dvije mogućnosti: da su ispitanici bili ili "budni" ili "pod hipnozom". Ovakva površnost otvara niz novih pitanja o tumačenju uobičajenog stanja svijesti čovjeka, odnosno o prešućivanju mogućnosti da dobar dio "budnog" vremena u manjoj ili većoj mjeri provodimo "pod hipnozom" – postignutom neetičnim metodama (bez našeg znanja i dopuštenja) od strane medijske propagande raznih korporacija, te političkih, vojnih, religijskih, znanstvenih i bankarskih "opcija".

Optimalno "radno stanje" za postizanje stvarne dobne regresije, posebice ako se želi koristiti izravna sugestija nakon hipnotičke pobude, zahtjeva nešto što se naziva **somnambulističko** stanje. Istraživanja dobne regresije u kojima nije navedeno (ne)postignuto "radno stanje" nalikuju mi na kuhinjski recept u kojem bi pisalo "a onda smjesu termički obradite" (kao da je temperatura potpuno nevažna). Postavlja se pitanje zašto u takvim istraživanjima nedostaje podatak o tome koje su hipnotičke pobude korištene i koje je stanje postignuto? Je li razlog tome prikrivanje neznanja i nekompetencije u postizanju optimalnog radnog stanja svijesti?

Znanstvena kritika nadalje u svojim obradama ove problematike ostavlja dojam kako pod dobnom regresijom (*povratkom*) podrazumijeva nešto što bi se prije moglo nazvati *degeneracijom*. Nije prihvatljivo da odrasla osoba ne samo što može imati pristup situacijama iz ranije dobi u kojima se *vidi* iz "Ja pozicije" (npr. "Sada imam osam mjeseci i ležim u krevetiću"), već očekuje i da u tom stanju zaboravi sve iz kasnije dobi, pa bi valjda očekivani odgovor osobe regresirane u dob od spomenutih osam mjeseci trebao biti "gu-gu, ga-ga ... kmeeee!" Tako je M. Nash u svom kritičkom osvrtu¹ obradio 80 istraživanja koja su bila provedena u 60 godina i na kraju ustanovio da osoba "pod hipnozom" ne može doživjeti dobnu regresiju u doslovnom smislu, a npr. J. F. Kihlstrom sa žaljenjem konstatira:²

"Dobno regresirane odrasle osobe možda imaju subjektivno neodoljivo iskustvo ponovnog bivanja djetetom i one mogu izgledati kao da se ponašaju djetinje, ali ono što mi (znanstvenici, op. a.) vidimo je imaginarna rekonstrukcija djetinjstva – a ne povratak u nepatvoreno stanje."

Dakle, sve je samo stvar percepcije, viđenja, a što je itekako određeno našim svjetonazorom i sviješću, pa ono što nije u skladu s tim staviti ili ćemo reducirati/sazeti unutar prihvaćenih okvira (ograničenja) ili to jednostavno nećemo vidjeti. Kolegica Kihlstroma, H. A. Brenneman priznaje sljedeće:³

- 1 Neka od navedenih istraživanja su po mom mišljenju problematična jer su uključivala vizualna ispitivanja, kao npr. Ponzo ili Poggendorf iluzije, što zahtjeva otvaranje očiju i automatsko uključivanje kritičkog uma ispitanika, što vraća svijest u uobičajeno stanje. Usp. M. Nash: *What if Anything, is Regressed about Hypnotic Age Regression? A Review of the Empirical Literature*, Psychological Bulletin 1987, Vol. 102, No. 1, str 42-52
- 2 J. F. Kihlstrom: *Hypnosis and Memory*, 2003. u J.F. Byrne (Ed.), *Learning and memory*, 2nd ed. (str. 240-242), Farmington Hills, Mi.: Macmillan Reference., viđeno: 13.01.2012., moj prijevod
- 3 H. A. Brenneman: *Peer Descriptions During Hypnotic Age Regression*, viđeno: 17.01.2011., moj prijevod

"Međutim ponašanje regresiranog subjekta (osobe, op. a.) promatraču – a svakako i samom subjektu – doima se vrlo djetinjastim, a mi i dalje stojimo pred zadatkom da to objasnimo."

Još jedan detalj koji se također stalno provlači kroz znanstvene kritičke osvrtne hipnotičke dobne regresije je (zlo)upotreba izravne sugestije. Ispada da se pri dobnom regresiranju isključivo koristi izravno upućivanje osobe da se vrati u (od istraživača željenu) prošlost, što ostavlja više prostora za pojavljivanje ego fantazija umjesto pristupa stvarnim sadržajima koji su pohranjeni u podsvijesti. Iz nekog razloga takva kritika zaboravlja da je osoba (ili subjekt) "pod hipnozom" i dalje ta koja ima **odlučujuću** ulogu u tome kako će djelovati i što će prizvati u svijesti, a što se može kretati u rasponu od ego fantaziranja do vrlo potisnutih nesvjesnih sadržaja. Da je tomu tako treba se prisjetiti da će djelovanje osobe u ovakvom (pomaknutom) stanju i dalje biti u skladu s njenim moralnim normama, pa koliko god istraživač/hipnotizer htio nagovoriti osobu da npr. skoči kroz prozor ili da mu pokloni nekretninu, do toga jednostavno neće doći.

U slučaju kada se osobi kaže "dok nabrojim do tri biti ćeš u dobi od osam mjeseci" u nastavku se može čuti više fantaziranja nego kada se osoba za vrijeme seanse samostalno vrati u tu dob tragom nekog problema čiji je uzrok namjerila osvijestiti. Ovakvo tumačenje možda neće zadovoljiti one koji inače pristupaju ljudskom biću kao naprednoj životinji ili biološkom robotu čija bi *centralna procesorska jedinica* nakon programiranja (dresure) trebala ponovljivo davati predvidljive *outpute* za iste *inpute*, pa tako i slijediti/izvršavati upute tj. naredbe znanstvenog istraživača (baš kao i nesretni Pavlovljevi psi).

Plantarni odziv

Moguće da bi upravo zagovornike prije spomenutog pristupa ljudskom biću moglo zagoliciati ponašanje odrasle osobe prilikom stvarne dobne regresije daleko u mlađu dob, ne višu od okvirno pet mjeseci. Riječ je o tjelesnoj reakciji na koju se izgleda ne može svjesno utjecati i koja je poznata pod imenom plantarni odziv (engl. *Plantar response*) i mogućoj anomaliji koja se kod odrasle osobe može manifestirati kao Babinski refleks/znak, nazvan prema neurologu J. Babinskom koji ga je prvi uočio.

Za testiranje plantarnog odziva ne treba nužno otići k neurologu, riječ je o vrlo jednostavnom testu koji se u osnovi svodi na to da se po golom tabanu, šiljatim predmetom (neurolozi koriste drugi kraj čekića za ispitivanje refleksa) pređe po vanjskom rubu tabana počevši od pete prema prstima. Reakcija neurološki zdrave odrasle osobe na ovakav podražaj biti će u najgorem slučaju spuštanje (fleksija) palca. Ako bi došlo do podizanja (dorsifleksija) palca ili širenja prstiju riječ je o tzv. Babinskom refleksu koji je dobra indikacija da osoba ima neki neurološki poremećaj koji bi valjalo dalje istražiti. Ovo sam isprobao nekoliko puta i koliko god htio utjecati na ponašanje prstiju ono je uvijek bilo jednako – nema dizanja palca ili širenja pr-

stiju. Zašto je ovo uopće važno i kakve to veze ima s novorođenim bebama? Zato što prema nekim znanstvenim tumačenjima bebe starosne dobi do okvirno pet mjeseci prirodno reaguju širenjem prstiju i podizanjem palca, a smatra se da u tome nema ništa patološkog, a naziva se "bezuvjetni infantilni refleks" (engl. *Unconditional infantile reflex*) koji nalikuje na Babinski refleks. Važno je razumjeti da zdrava osoba u zreloj dobi (pa čak niti bebe nakon sedmog mjeseca) neće svjesno reagirati na takav podražaj, iako bi mogla pokušati svjesnim naporom podignuti palac ili raširiti prste (baš kao što bi i netko mogao trznuti potkoljenicu glumeći tzv. patelarni refleks bez da je lagano udaren ispod koljena po patelarnoj tetivi).

Mali eksperiment

Prvo spominjanje Babinskog refleksa prilikom dobne regresije pronašao sam u pisanju S. Rogo u njegovom znanstvenom osvrtu na problematiku reinkarnacije, za čije se istraživanje između ostaloga koriste i podaci dobiveni dobnom regresijom. Rogo tvrdi i da su *tvrdokorni* protivnici dobne regresije poput L. Zusne i W. Jones morali priznati da je manifestacija Babinskog refleksa (ili samo *bezuvjelnog infantilnog refleksa*) znak da je dobna regresija postignuta.⁴ Dr. Barber s druge strane u svom kritičkom osvrtu na dobnu regresiju želi reći kako odziv novorođenčadi na plantarnu stimulaciju, kao što sam prije naveo, nije autentičan Babinski refleks,⁵ ali smatram da to i dalje ne umanjuje vrijednost opažanja da će neurološki zdrava odrasla osoba stvarno regresirana u infantilno doba imati isti odziv na stimulaciju poput bebe. Dapače ovo je još jedna potvrda da je takva osoba neurološki zdrava i u skladu s regresiranom dobi.

Spomenuti Rogo i Barber pozivaju se na Gidro-Frank i Bowersbuch eksperiment⁶ iz 1948. g. izveden na šest osoba. Zanimljivo da od tada, osim višestrukog referiranja na taj slučaj, nisam pronašao da je netko drugi pokušao ponoviti ispitivanje bez obzira koliko je, kao što ćemo u nastavku vidjeti, ono jednostavno.

Evo kako je tekao moj mali eksperiment. Na osobi u zreloj dobi napravio sam slijedeće: prvo sam ispitao plantarni odziv u uobičajenom stanju svijesti. Babinski refleks je bio negativan. Nakon toga joj je Elmanovom hipnotičkom pobudom promijenjeno stanje svijesti (postignuto stanje se može okarakterizirati kao somnambulističko, a za što ovakva vrsta pobude ima ugrađene provjere). U takvom stanju ponovno je ispitan plantarni odziv i Babinski refleks je i dalje bio negativan. Nakon toga od osobe sam zatražio da se polako počinje vraćati u raniju

4 Usp. D. S. Rogo: *The search for yesterday – a critical examination of the evidence for reincarnation*, Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall, 1985., str. 96

5 Usp. Ph. D. T. X. Barber: *Hypnotic Age Regression – A Critical Review*, *Psychosomatic Medicine* 24:286-299 (1962), viđeno: 13.01.2012.

6 L. Gidro-Frank & M. K. Bowersbuch: *Journal of Nervous and Mental Disease* 107, 1948., str. 443-458

dob u ovom životu u događaj prema izboru. Kada je prvi put dobivena informacija u kojoj se dobi nalazi zatražio sam da ide još ranije dok god se nije došlo u dob u kojoj bi mogli dobiti pozitivni odziv na Babinski refleks, točnije "bezuvtetni infantilni refleks". Evo kako je to izgledalo u ovom slučaju s osobom koju ću nazvati Marica:

- Denis Dok nabrojim do tri dopusti sebi da se vratiš u ovom životu u neki po izboru zgodan, lijepi događaj u ranom djetinjstvu ... (odbrojavanje) ... vraćaš se u svoje djetinjstvo u neki zgodan događaj, pa mi reci gdje si i što radiš?
- Marica Na vrhu stepenica u starom stanu, V... i ja smo obučene u haljine u kojima ćemo glumiti na crkvenoj predstavi.
- Denis Dobro, koliko imaš godina?
- Marica **Jedanaest.**
- Denis Odlično, pa sad opet dok nabrojim do tri dopusti sebi da se vratiš još ranije u djetinjstvo, znači ispod jedanaest godina ... (odbrojavanje) ... reci mi gdje si i što se događa?
- Marica Kod ujka u vrtu. Ne igram se sada, nema prijateljica.
- Denis Koliko imaš godina?
- Marica **Četiri.**
- Denis Jako lijepo. Dobro, pa sad opet dok nabrojim do tri dopustiti ćeš sebi da se vratiš još ranije u djetinjstvo u isto neki lijepi događaj ... (odbrojavanje) ... reci mi gdje si i što se događa?
- Marica (pauza) Na tavanu kod ujka. Mama me drži u naručju.
- Denis Je li dan ili noć?
- Marica Podne.
- Denis Uhm, koliko imaš godina?
- Marica (jako polagano) **Sedam mjeseci.**
- Denis Dobro, a sada dok nabrojim do tri dopustiti ćeš sebi da se vratiš u period u ovom životu između trenutka rođenja i starosti ne više od tri mjeseca ... (odbrojavanje) ... reci mi gdje si i što se događa.
- Marica (duža pauza) Ležim na krevetu i žvačem prste.
- Denis Jesi li sama ili je još netko s tobom?
- Marica Sama.
- Denis Aha, koliko imaš mjeseci?
- Marica (sasvim tiho) **Mjesec i pol.**
- Denis Dobro, reci mi koji prst žvačeš?
- Marica (tiho) Ovaj (pokazuje)
- Denis Dobro, što ima oko tebe, ima li nešto što ti privlači pažnju?
- Marica (nezainteresirano) Ne.

Denis Ne. Dobro, pa dok tako ležiš na krevetu probati ću ti testirati ovu nogu, ista stvar kao i prije, ništa posebno.

Marica prije ovog eksperimenta nije znala ništa o plantarnom odzivu, pa tako ni što namjeravam ispitati, zbog čega čak i da je htjela simulirati odziv teško je za povjerovati da bi pogodila što je trebala napraviti. Uz davanje prethodnog dopuštenja, s povjerenjem se prepustila testiranju koje je trajalo (uklj. pobudu) otprilike 10 minuta. Snimljeno to je izgledalo ovako:

Odziv u promijenjenom stanju svijesti prije dobne regresije:

<http://vimeo.com/35312851>

Odziv nakon regresije u dob od jednog i pol mjeseca (u promijenjenom stanju svijesti):

<http://vimeo.com/35312927>

Kako bi upotpunio sliku isprobao sam ovo i na zdravoj bebi koja gotovo da je napunila četiri mjeseca kao i na devetogodišnjaku i rezultati su bili očekivani: kod bebe pozitivan, a kod devetogodišnjaka negativan odziv.

Bibliografija

Ph. D. T. X. Barber: *Hypnotic Age Regression – A Critical Review*, Psychosomatic Medicine 24:286-299 (1962.), viđeno: 13.01.2012.

H. A. Brenneman: *Peer Descriptions During Hypnotic Age Regression*, viđeno: 17.01.2011.

L. Gidro-Frank & M. K. Bowersbuch: *Journal of Nervous and Mental Disease* 107, 1948., str. 443-458

J. F. Kihlstrom: *Hypnosis and Memory*, 2003. u J.F. Byrne (Ed.), *Learning and memory*, 2nd ed. (str. 240-242), Farmington Hills, Mi.: Macmillan Reference., viđeno: 13.01.2012.

M. Nash: *What if Anything, is Regressed about Hypnotic Age Regression? A Review of the Empirical Literature*, Psychological Bulletin 1987, Vol. 102, No. 1

D. S. Rogo: *The search for yesterday – a critical examination of the evidence for reincarnation*, Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall, 1985.